Nâzım dâvasına dair yeni ifşaat!..

NÂZIM HİKMET

27/Haziran/1950 — Nâzım'ın uğradığı haksızlıklarla mücadele için çıkan fikir ve Politika Dergisi : Yıl: 1. Sayı: 9 — Fiyatı 15 Kr.

Davanın korkunç içyüzünü açıklıyoruz

"Ben Faşistim" diye yemin edenler kurtuluyor — Delil aramak safdilliğinde bulunmayan Kanun adamı — Sivil polislerden ibaret ücretli şahitler — Deliliere değil, emirlere dayanan tevkif ve mahkûmiyetler

Nâzım Hikmet Dergisine:

13 yıldanberi halkımızın vicdanını üzen bir dâva(!) nın ne kadar uydurma olduğunu ve bu yüzden vatandaşlarımızın keyfi emirlerle perişan edildiğini ispat etmek gayesile giriştiğiniz mücadeleye lâkayt kalamazdım. Zaten ben de, mahut dâvanın kurbanlarından biriyim.

Şimdiye kadar gücüm yettiği kadar halkımızı aydınlatmağa çalıştım ve dâvanın ispat edilen hukuk dışı cereyanının açıklanışına ben de bir şeyler katmağa uğraştım. Yalnız geriye Askeri Mahkememiz ile ilgili olmak üzere şimdiye kadar pek az kimsenin öğrenebildiği hususları açıklamak kalıyor ki, bu yazıda, bu ciheti belirtmeyi vazife ediniyorum:

Donanma Kor. Askerî Mahkemesince 5 sene ağır hapse mahkûm edilen Elektrikçi - Kamacı Gedeklisi Üstçavuş **Hüseyin Avni Durugün.**

★

Bizim faciamız 1938 yılının mayıs ayından itibaren başlar. Bu uzun müddet zarfında neler olmadı ki!. Şimdi size bunları anlatayım:

Küçükpazarda saatçilik eden Kerim isminde birinin dükkânı polis tarafından araştırılıyor.. Saatçinin kardeşi Yavuz'da askerdir. Saatçi ve kardeşi kitap okumağa meraklı insanlar. Asker olan Haydar, izinden dönerken gemide okumak üzere Kerimin kitaplarından da götürüyor.

Gemide Bölük Başçavuşu Seyfi Üstçavuş, bu kitapları Haydardan alıp okuyor.

Bu suretle ahbab oluyorlar ve askerlik haleti ruhiyesile Haydar, bölük erleriyle çekilmiş bir fotoğrafı kardeşine yollamış ve Başçavuşunu da kardeşine takdim etmiş.

Araştırmada bu fotoğrafı polis alıyor ve derhal Yavuz gemisi Gedikli Üstçavuşlarından Seyfi Tekdilek, bir subay refakatinde Polis Müdürlüğüne alınıyor.

Müdüriyette ne kadar kalıyor bilmiyorum. Orada dayak altında zorla bir isim listesi imzalattırıyorlar. Gedikli Üstçavuş gemiye gelir gelmez kendini zehirliyor. Fakat doktorlar kurtarıyorlar. Bu üstçavuşa doktorlar «manyak» teşhisi koydular. Ve 10 sene hüküm yedi.

Tevkifat sırasında aramıza Askerî elbise giydirilmiş iki sivil polis de kattılar. Bu adamlar birinci sorgunun sonunda gemiden ayrıldılar. Bunlar ayrı, ayrı ifadeye alınan şahıslar müvacehe -

(Devamı 3 te)

2 Ekim 945

Rüzgâr akar gider,
ayni kiraz dalı bir kere bile sallanmaz aynı rüzgârla.
ağaçta kuşlar cıvıldaşır:
Kanatlar uçmak ister.
Kapı kapalı:
zorlayıp açmak ister.
Ben seni isterim:
senin gibi güzel,
dost
ve sevgili olsun hayat...
Biliyorum, henüz bitmedi
sefaletin ziyafeti,
Bitecek fakat.

NÂZIM HİKMET

1937

BEN,
24 Saatta 24 Saat çalışan
Sarı kemikli sırtında
Kırbaç izleri nasırlaşan
Milyonların
Evlâdıyım.
Ben onların,
Dolu dizgin feryadıyım..

1950

İÇİNDEKİLER

★ Barış — San'atçılar ve Nâzım Hikmet.
★ Niçin kabahatliyiz?.
★ Nâzım öldürülmeyecektir!.
★ Fransa — İsviçre — Hindistan — İskoçya — Romanya haberleri.
★ Ikinci Dünya Savaşı Destanından * Belki ben.

Belki Ben

Belki ben
o günden
çok daha evvel:
köprübaşında sallanarak
bir sabah vakti gölgemi asfalta salacağım.
Belki ben
o günden
çok daha sonra:
matruş çenemde ak sakalın izi
sağ kalacağım...
Ve ben
o günden
çok daha sonra:
sağ kalırsam eğer.
Şehrin meydan kenarlarında yaslanıp
duvarlara,
son kavgadan benim gibi sağ kalan
ihtiyarlara
bayram akşamlarında keman
çalacağım...
Etrafta mükemmel bir gecenin
ışıklı kaldırımları
ve yeni şarkılar söyliyen
yeni insanların
adımları...

1930 — NÂZIM HİKMET

Haberler

Hindistan

CROSS ROADS, Bombay'da çıkan bir gazeteden

TÜRKİYENİN KAHRAMAN ŞAİRİNİ SERBEST BIRAKIN!

Delhi Progresist yazarlar derneğinin bir heyeti, halk tarafından sevilen ve 28 yıl hapse mahkûm olan Türk şairi Nâzım Hikmetin serbest bırakılmasını istiyen bir notayı Türkiyenin Hindistan sefaretinin bir mümessiline takdim etmişlerdir.

«Delhi'nin progresist yazarları, kültürün ve san'atın mümessilleri olup, barış ve demokrasi uğrunda mücadele eden bizler, son 13 yıldanberi zindanda çürütülmekte olan Türkiye'nin büyük halk şairi Nâzım Hikmet'in durumu için teklif edilen af kanununun Türk hükûmeti tarafından Meclisten geri alınmasına şiddetle itiraz ederiz.

«Nâzım Hikmet'in Türkiye hükûmetinin bu hareketine itiraz mahiyetinde, 8 nisandan itibaren açlık grevine başladığını ve hayatının tehlikede olduğunu duymakla çok müteessir olduk.

«Türk halkının daha iyi bir hayat için duyduğu iştiyakı terennüm ettiği için ou kadar ızdırap çeken Türkiyenin kahraman evlâdı, bizler tarafından büyüklüğü, cesareti ve inkilâpçı san'atından dolayı sevilmekte ve saygı görmektedir. O, sadece Türkiyenin değil, bütün dünyanın şairidir. Ve demokrasi, barış, daha iyi bir hayat için rüyalarımızı sembolize etmektedir.

«Onun derhal serbest bırakılmasını istemekte ve yüksek huzurunuzun isteğimizi Türkiye hükûmetine bildireceğini ümid etmekteyiz.

«Türkiye, Birleşmiş Milletler Kurulunun bir âzasıdır ve her ferdin şahsî hürriyetini ve arzularını ifade etmeğe hakkı olduğunu apaçık bir şekilde gösteren insan haklarına dair beyannameyi imzalamıştır.

Türkiye hükûmeti bu beyannemeyi alaya almak, bundaki demokratik istekleri sadece sözde bırakmak istemiyorsa Nâzım Hikmeti derhal serbest bırakmalıdır. Zira, onun öldürülmesi dünya halkları tarafından affedilmiyecektir.

Mümessiller:
Progresist Yazarlar Derneği
DELHİ

İsviçrede :

Progressit İsviçre Gençliği, Bern'deki Türk Elçiliğine ikinci bir protesto göndererek Büyük Türk Şairi Nâzım ın derhal serbest bırakılması nı istemiştir.

İsviçre Pragressit gençliği Nâzım hürriyete kavuşuncaya kadar mücadeleye ısrarla devam edeceğini bildirmekte dir.

Barış - San'atçılar ve Nâzım Hikmet

Türk Barışçılarının Lideri on üç senedir zındanda tutulan Nâzım Hikmettir

San'atkâr, gerek mensup olduğu toplum, gerekse dünya meselelerı karşısında birinci derecede sorumlu mevkide bulunan bir insandır. Görenler, körlere; duyabilen ve ifade edebilme kabiliyeti olanlar sağır ve dilsizlere nazaran nasıl daha fazla ödevler ve daha fazla sorumluluk altında bulunuyorsa, meselâ; alelâde bir vatandaşa nazaran san'atçının da durumu aynıdır.

Bahusus ki, artık her alelâde vatandaş bile bir çok gerçekleri, memleket ve dünya meselelerinin in'işaf ve gidiş istikametlerini görüyor ve bu meselelere dair kendi kanaat ve fikirlerini her yerde —evinde, kahvehanede, yolda, işinde— dışarıya vuruyor, kendi kanaat ve fikirlerini mucip sebeplerile birlikte başkalarına kabul ettirmeğe çalışıyor, onları ikaz ediyor. Böyle iken alelâde vatandaştan her bakımdan daha fazla inkişaf etmiş olan san'atçının vazifesi daha açık olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir san'atçı, milyonlarca insanın kendisini ta'kip ettiği, dinlediği fikirlerine inandığı bir insandır.

San'at eseri, bir gerçeğin ifadesi olduğu zaman, bizzat o gerçek kadar inandırıcı ve kuvvetli olmuştur. Büyük Ehrenbourg'un da dediği gibi san'atçı görmekle iktifa etmez, herkesten evvel görmeğe çalışır, o omuzlarına hudutsuz mes'uliyetler yüklenen bir insandır.

San'atçı, bir kitap yazdığı zaman, kendinden evvel yazılan bütün kitaplardan mes'uldür. San'at dünyasının bütün hazinesinden, bütün geçmiş Büyük değerlerden mes'uldür.

San'atçı; aşktan bahsettiği zaman dünyanın bütün aşıklarından mes'uldür. İnsanlardanbahsettiği zaman bütün insanlar önünde mes'uldür. San'atçı, özellikle bugün, susup bir köşeye çekilebilir, toplum meselelerine yanaşmayabilir, çocukları, insanlığın saadetini medeniyetimizin ve kültürümüzün kaderini unuta bilir, ilgisizlikle karşılayabilir mi?.

Buna (evet), ve (hayır) diye cevap verebiliriz. Bugün bile evet diyibilmemizi mümkün kılan şey, sayıları pek te az olmayan ve hayattan, mücadeleden, gerceklerin bize lere yüklediği ödevlerden kaçış haleti ruhiyesi içinde bulunan muhitlerce birer şair bi fer, romancı, birer hikâyeci olarak tanınan dejenere ve ahretlik mahlûkların mevcudiyetidir. Bu tipler san'atkârlık payelerini dünya ve toplum kargaşalığı önünde bozguna uğrayan insanın zaafla rına borçludurlar.

Bunlar insan zaaflarının ve bedbinlerimizin istismarcılarıdır. Ve esasen mensup oldukları zümre ve ya sınıfın çöküp gitmekte olan tarihi saltanatının kendi lerinde uyandırdığı bezginlik ve anarşi içinde insanlara söyliyecekleri hangi iyi şey, hangi ümitli şey bulunabilir ki?. Ümitle, kuvvet ve âzimle dolu olan san'at daima yükselen sınıfların san'atı olmuştur.

Şu halde, aksi —inkilâpçı bir san'atkârın karanlıklara ve hayaller âlemine doğru gidip kayboluşu ne kadar tabii ise, inkilâpçı bir san'atkârın ışık ve iman dolu bir sesle insaniyetin doğmakta olan saadetini haber vermesi, yani toplum ve dünya meselelerine dört elle sarılıp, **ONLARI** geniş kitlelerin yararına doğru götürmeğe çalışması, mürteci kuvvetlerin bütün müdahalelerini görüp halk kitlelerine anlatması ve halk kitlelerini yeni bir dünyanın gerçekleşmesi için hazırlaması ve terbiye etmesi o kadar tabii bir ödevdir.

Bu gün mürteci cephe insanlığın inkilâpçı yürüyüşüne karşı en son bir silâhla mani olmayı düşünmektedir: **HARP**... Evet, barış içinde gelişen bir hayatın kendi menfaatlerine zarar vereceğini bilen bir zümre bugün açıktan açığa **HARP**'ten, atom ve beaze ri silâhlardan bahsetmekte insanların haleti ruhiyelerini bir üçüncü dünya cinayetinin zaruri olduğu yolunda hazırlamağa çalışmaktadırlar. Ve gayet tabii olarak **HARP** aleyhtarı çalışmaları da halk kitlelerine işlerine geldiği gibi tamtıp ekseri insanların ce ha'etlerinden ve çekingenliklerinden istifade etmektedirler.

Fakat bu numaraları, artık her sağ duyu sahibi insan bir çok feci kayıplar bahasına da olsa tanıyor ve dünyanın her köşesinde, yeni harp hazırlayıcılarının tertip ettiği uydurma sahneler, ürkütücü sahte dekorla karşılanıyor. Bu oyun, riya nefretle karşılanıyor. Bu oyunun artık halk için bilinmiyen hiç bir tarafı kalmamıştır.

Dünyanın bütün san'atkârları bu oyunun sahteliklerini, feci neticelerini ve bu oyunu oynayan aktörlerin hakiki yüzlerini insanlara haber veriyor.

Türk muharrir ve san'atçılarının dünya ölçüsündeki bu sese katılmaları zarurıdir.

Eserleri ve mücadelelerile, Türk halkının ve dünya halklarının **BARIŞ** içinde yaşanan bir hayata karşı olan ihtiraslarını memleketimizde ilk defa korkmadan haykıran halkımızın büyük sözcüsü **NÂZIM HİKMET** olmuştur.

O, bütün eserlerinde harp tacirlerinin ve politika kumarbazlarının bütün tarih boyunca devam edegelen kanlı maksatlarını ve gizli plânlarını barışsever insanların gözü önüne sermiş, harbin halk için gözyaş'arı ve kan dul kalan analar, kimsesiz çocuklar, yıkılan ocaklar, kurban edilen bir gençlik ve hakir görülen bir ihtiyarlık olduğunu en inandırıcı bir şekilde ispat etmiştir.

1914 emperyalistlerine karşı hür insanların barış imanını ve azmini ifade eden **DUVAR** şiiri ile, 1938 katillene karşı dünya halkının kahramansa mücadelesini, içinde kardeşçe yaşanan bir dünya yaratmak uğrunda dökülen kanların mânasını, zafer iradesini ve bu yolda feda olan milyonlarca insanın ölümünden çıkarılması lâzım gelen neticeleri en içten duyan bir dille anlatan «İkinci Dünya Savaşı Destanı» **NÂZIM**'ın sulh için döğüşen şuurunu gösterir. Nâzım, harbin mürteci kuvvetlerinin elinde, son bir kazanç vasıtası olduğunu delillerile göstermiştir.

Düşüncemizi, hislerimizi, ilmi vetekniği harbin hizmetine kullanmak için çeşitli vasıtalarla bizlere telkinlerde bulunan milyarder katillere onların her memleketteki komisyoncularına karşı dünyanın bütün Nâzım Hikmetleri halk yığınlarının ön safında mücadele etmektedirler.

Dünyanın her köşesinden, harp tahrikçilerinin çılgın mantığına karşı yükselen: «**HAYIR!**» seslerine Türk halkının da sesi katıldığı zaman barış dünyasının temelleri atılmış olacaktır.

Kardeşçe yaşamak arzusunda olan halk yığınlarını imha etmek istiyen milyarder canileri ortadan kaldıracak tek vasıta ve atom bombasından daha kuvvetli olan tek barış silâhı bizim harp aleyhinde kullanacağımız oy'larımızdır.

Nıçin Kabahatliyiz?

«Bu memlekete ne bela gelmişse yobazlıktan, ilim dışı düşünceden, musamahadan, cehaletten geldiğini; barbarca hareketin insanlığa ait bütün değerlerini de yoketiğini ve yok etmekte olduğunu kabul ediyorsanız (yani gözünüzle gördüğünüzü inkâr edecek kadar akılsız değilseniz) şunları anlatırsınız herhangi bir arkadaşınıza:

— Ben, sen, o, biz, siz, ONLAR.. yani MİLYONLAR, mindere oturup, karşımızdakine (karımıza, kardeşimize, arkadaşımıza) bir kere bile dostça, severek, inanarak bakamadık. Ya şüphe, ya endişe, ya yokluk, ya da şaşkınlık içinde —akar suya düşmüş kuru yaprak misali— koşuştuk, yuvarlandık, durduk.

NIÇIN?... NIÇIN?!!...

Kadercilik, kendine güvensizlik, kokuşmuş fikirler, sebep aramamak kötü neticeler doğurmasaydı.

Aynı ekmek, aynı katık peşinde koşanların birbirlerine yaklaşıp sokulmamaları, irademizi gerçekleştirmek için en önemli engel olmasaydı;

«El için nar'e yanmak:» kendimize ve çocuklarımıza iyi emin bir gelecek kazandırsaydı;

Gözlerimizi kendi içimize, kendi dertlerimize çevirmemek en büyük ihanet sayılmasaydı;

ve açsak, yorgunsak, alkan içindeysek eğer ve hala savaşımızı vermek için üzüm gibi eziliyorsak:

Şu mısralar yazılmıyacaktı.

Kabahat senin
Demeğe dilim varmıyor ama,
Kabahatın çoğu senin kardeşim...

Karşındaki adam, bu memlekete ne bela gelmişse «Hastahaneden, yoldan, fabrikadan evvel gazino, park, Saray, vesaire inşa etmek» ten geldiğini, fırtınada temelleri sarsılan asırlık ahşap konakları tamir etmektense, yepyeni bir ev yapmanın daha iyi ve daha sağlam olduğunu biliyorsa (ki bilmemesi için insan olmaması gerekirdi.) size şöyle iştirak eder:

«— Evet, kabahatın çoğu bizim... Gidermek mümkün iken, takatsizlikten düşe kalka yürümekte devam etmek, rahat günlerin «Armut piş, ağzıma düş!» kabilinden geleceğini beklemek, beklemek, boyuna beklemek... kabahattir!...

«Şu adam», «Bu adam», ve (BİZLER) in arasında "derece farkı değil" yaşayış, inanış, bağlanış farkı yani; kasa, dünya nimetlerine sahip olma, çalışma, ölme, eğlenme, ıztırap ve sefalet farkı bulunduğunu görmemek imkansız olduğuna göre; «Bu adam», «Şu adam», (BİZLER) i uyutmak ve insanca duygularımızı yolundan çevirmek istiyenleri nasıl tutuyor ve onlara sarılıyorsa; «bizler» in de «Biz» i, «Bu adam», «Şu adam» a karşı savunanları öylece tutmayışımız bir kabahattir.

Barışı savunmanın sebeb gösterilmeden hemen sıkboğaz edilmesi ve bir suç(!) olarak kabul ettirilmek istenmesi yani; silâhlanmanın medeni(!) ve ileri(!) bir dünya(!) için tek çıkar yol olduğunun kapalı veya açık olarak küstahça ilân edilmesi, Ikinci Dünya Harbi sonunda kökü kazınmış ideoloji artıklarının (insanları fırınlarda yakan ve bir köle gibi kullanmak isteyenlerin) suya avuç dolusu mikrop atar gibi cemiyet içine tekrar salıverilmeğe başlanması, adâletsizlik, siyah derili - beyaz derili ayırması, haksızlık, işsizlik, katil vesaire arasında sıkı bağlılık olduğunu bildikten sonra tereddüt etmek ve sadece yutkunmak; bir kabahattir, biliyorum!»

* * *

HÜLÂSA: Bugünden sonra uyuşukluktan sıyrılmağa çalışmamak, kendi menfaatini ve kurtuluşunu gösterenlerden birisi olan Nâzım Hikmet'i görmemek veya görmemezlikten gelmek affedilmiyecek bir kabahattir. Bundan sonra kabahatlerimizi çoğaltmamaktan başka gidermeğe de savaşalım.

İSKOÇYADA

Aşağıdaki protesto sureti, İskoçya san'atçıları ve san'at severleri arasında hararetle elden ele dolaştırılıp imza ettirilmektedir:

Biz İskoçyalı aydınlar, Türkiyenin demokrat şairi Nâzım'a karşı tatbik edilen muameleye ve hali hazırdaki tehlikeli durumuna ait, aldığımız haberlerden çok müteessiriz. O'nun hâlâ hapiste tutulmasına, 13 yıl evvel kanunsuz ve gizli bir şekilde mahkeme edilmesine itiraz ediyoruz.

Yeni yeni aydınlatmalar Nâzım Hikmetin durumuna ışık serptikçe, Türk ve hatta dünya kültürünün en mühim mümessilleri arasında yer almağa lâyık olan şairin, memleketindeki otoritelerden gördüğü muameleye karşı dünya halklarının isyanı da artmaktadır. Türkiye hükûmetinin hali hazırdaki barbarca hareketine karşı yapılan itiraza buradaki tesanüdümüzü bildirir ve Nâzım Hikmetin derhal serbest bırakılmasını isteriz.

Nâzım öldürülemiyecektir

Bir yıl kadar evvel Pariste bir otelin fakir bir odasında bir arkadaşlar grupu arasında geçirdiğim gecenin hatırası beni hiçbir zaman terketmiyecektir. O gece sekiz memleketin mümessilleri olarak sekiz kişi idik. Bir Türk arkadaş çıkagelmiş ve vatandaşı olup, 1938 denberi mahpus bulunan bir şairin eserlerinden tercüme etmiş olduğu birkaç şiirini dinlemek isteyip istemediğimizi sormuştu.

Arkadaş ilk şiiri okur okumaz başka hiç bir şey düşünemez olmuştuk.

Bu gece değilse
yarın
gece
gireceğim kodese...
İçimde yaprak kımıldamıyor...
Deliksiz uyku gibi rahat
genis
içim...
Rahat
genis
içim:
havalarda mavilikleri
yeni doğmuş bir çocuk gibi
seyredişim-
-den..
Dün
ben
şehrin meydanına gidip:
«Onlar için
kardeşlerimizi öldürmiyelim,
ölmiyelim!»
dedim.

Şiirler bazen şiddetleniyor, şairin de kurban gittiği faşist rejime karşı duyduğumuz öfkeyi ifade ediyordu. Fakat bu şiirler bizlere, şairin çok sevdiği insanların zaferindeki kat'iyeti ilham ederek, sükûnetli bir ihtişamı da öğretiyorlardı.

Bütün bunlar Nâzım Hikmeti kurtarma hareketinin başlangıcında vuku buluyordu.

Bugün, bütün dünya halkları Nâzım'dan bahsedildiğini duymuşlardır ve onların yükselttikleri itiraz sesleri, esassız bir itham üzerine çarpıldığı 28 yıl hapis cezasından 13 ncü yılını doldurmağa başladığı Anadoludaki hapishaneden onu kurtarmak için büyük bir harekete yol açmışlardır.

Yukarıdaki mısralar 1930 da yazmış olduğu bir şiirden dir, Fakat bugün için ne kadar reel bir mâna taşımaktadır!. Nâzım Hikmet bir halk şairidir ve 18 yaşından itibaren bugüne kadar yazmış olduğu şiirlerde halkın en derin arzularını ifade etmiştir.

İstiklâl savaşı destanı bunun en büyük delilidir.

İşte bu sebepden, Türkiyenin Faşist idarecilerinin kinine mazhar olmuştur. Bu kimseler, Türkiye'nin bugüne kadar yetiştirmemiş olduğu en büyük şairinin çalışmasına son verebilmek için en fena yollara ve bahanelere başvurmuşlar ve halen de baş vur -

(Devamı 4 üncüde)

Nazım Hikmet davasının içyüzü

(Baştarafı 1 nci sahifede)

sinde atfı cürüm vazifesile görevlendirilmişlerdi.

Bunlardan başka gemiden bazı Gediklilerden de aynı işi yapanlar vardı:

Yalnız Başgedikli Adil Kurt mahkemede bu gizli vazifeyi ifşa ettiğinden 4 sene hapis cezası yedi.

Diğerleri meselâ Motorcu Adil Başçavuş, Makinacı Burhan Başçavuş, vazifelerini falsosuz başardıkları için taltif edildiler.

Tazyik altında onların istediği ifadeyi imza edenlerden Üstçavuş Mehmet Ali Kantar, birinci celsede bu ifadeyi tazyik ve hakaret altında imza ettiğini ve asıl ifadem burada alınan ifademdir, demesi üzerine ON BEŞ sene hüküm giydi.

Kemal Tahirın kardeşi Nuri Tahir Üstçavuş Kasımpaşa'da telsiz mektebinde telsiz ihtisas kursunda iken ve kendisi telsiz Nöbetçisi bulunduğu bir günde, bir şifre geliyor: Şifreyi alıp açıyor. Şifre: Telsiz Üstçavuşu Nuri Tahirin tevkifile Dz. Komutanlığına teslim ediniz! diyordu.

Nuri Tahir, telsizi alıp komutana götürüyor:

— Efendim beni tevkif ediniz! diyor.

Komutan, bu gülerek karşısına gelen ve alay eder gibi «beni tevkif ediniz efendim!» diyen Üstçavuşa hayretle bakıyor ve yerinden sıçrayıp ayağa kalkıyor:

— Ne demek !!

— Şifre geldi. Sizden benim tevkifimi istiyorlar efendim.

Komutan şifreyi okuyor. Masanın üzerine fırlatıp atıyor ve her hangi bir hâdiseye kızıp üzüldüğü zamanlarda olduğu gibi takma dişlerini çenelerinden alıp şifrenin üzerine bırakarak

— Bu ne biçim emir, bu ne biçim insanlık, bu ne biçim kanun?. Bir insan kendi gücü sınırları içinde namusuyla vazifesi başında iken de böyle halt etmek olur mu imiş!. Hay Allah belâlarını versin, hay Allah kahretsin bu adamları!...

Ve döndü bana:

— Haydi oğlum Allah yardımcın olsun! dedi.

Telefonu açtı. Kendi kendine de konuşuyordu: Ben hangi hakla bunu tevkif ettireceğim? Bu nasıl musibet emirdir ki, bana bu azabı yükledi!.

Ne gariptir ki, mahkemenin delil dosyasını ihtiva edecek bellibaşlı bir tek vesika yoktur.

Bu ciheti defalarca haykıran Avukatlarımız da belirtirlerken Heyeti Hâkime tarafından susturulup oturtulmuşlardır.

Mahkenin birinci celsesi sırasında deliller tevsik edilirken, mahkemeye getirilen kitapların zararlı olup olmadığının selâhiyetli makamlardan sorulması cihetine gidilmesini ısrarla istedik. Avukatlarımız da bu hususta kanunî yollardan ısrar ettiler. Mahkeme heyeti, karar verdi. Kitapların listesi yazılıp, Adliye Vekâletine yollandı.

Üç gün sonra Vekâletten cevap geldi. Gelen tezkere dosyadadır. Birer sureti de avukatlarımızda mevcuttur. Tezkere aynen şöyle idi.

«Listede ismi yazılı kitaplar, zararlı olmayıp, her Türk vatandaşının okuması için yazılmış ve satışına müsaade edilmiştir.»

Bu hasıl olan durum üzerine, avukatlar dâvayı tahlil ve şerh ederek, Kanunun hükümleri gereğince bir dâvada delil olmayınca mahkemenin kendiliğinden düşmesi gerektiğini, binaenaleyh bu dâvada da delil denecek hiç bir emare mevcut olmadığından, bu dâvaya sükût etmiş nazarı ile bakıyoruz, demeleri üzerine Savcıya soruldu:

Savcı Şerif Budak:

— Biz bu dâvada delil arayacak kadar saaf değiliz. Bunlar bugün birşey yapmamışlarsa yarın muhakkak yaparlar! dedi.

İlk tahkikat sonunda Donanma Askerî Adli Hâkimi Binbaşı Eyüp bey bütün ifadeleri tetkik edip, tutuklara men'i mahkeme kararı veriyor. Bu hal Âmiri Adlî'yi ve mahkemeyi idare eden şahısları hâyal sükûtuna uğratıyor ve derhal hâkim Eyüp bey donanmadan uzaklaştırılıyor. Yerine Levazım Subaylığından geçme Askerî Hâkim Binbaşı Salih Köniman tâyin ediliyor. Biz bu ilk tahkikatın avukatlarımız tarafından istenip öğrenilmesini istedik vermediler.

***

Birinci celseden sonra mahkemenin reisi Tuğbay ve sonra amiral olan, şimdi rahmetli Amiral Hüsnü Gökdenizer:

«— Bu dâvada hiç bir suç yoktur. dedi. Dedi-kodudan ibarettir. Ben bu çocuklara yazık edemem! deyip Reislikten istifa ediyor.

İkinci celseye Ertuğrul Ertuğrul gelince, biz şaşırıp kaldık.. Zira; avukatlarımız:

«— Çocuklar, bugün olmazsa yarınki celsede serbest bırakılacaksınız. Zira; mahkeme sükut etmiş vaziyette. Daha fazla üzerinde duramazlar! demişti.

Halbuki bizler, delilsiz olarak yukarıdan gelen emirler üzerine beşer, onar, yirmişer seneye mahkûm edildik.

Bir çoklarına bu dehşet salgınında ne demek olduğunu bugün bile bilmediği Faşitliği kabulle mahkûmiyetten kurtulmuş oldular.

Meselâ, Müzika Başçavuşlarından İsmail Eskin Başçavuş ifadede;

«— BEN FAŞİSTİM!...»

Demekle mahkemeden kurtuldu..

Tevkifatta şahısların ahbaplıkları mektupları, kardeş ve akrabalıkları ön plânda idi. Bu kanaldan kimler gelmedi mahkemeye!.. İnsanlar hüdayı nâbit yetişmezler ki, muhakkak bir akrabası, bir kaç kardeşi, dostu, ahbabı olacaktır. Hele gemideki toplu hayat içinde hususi bir mecburiyette vardır.

Bu meyanda Nurinin kardeşi Kemal Tahir de mahkemeye geldi ve hatta öyle acayiplikler oldu ki, Kemal'in dostu olan bir kadından bile istimdat beklendi. İşte muharrir olan Kemal Tahir'in arkadaşı olarak Nâzım Hikmet te böylece içimize katıldı.

Fransada:

Merkezi Paris'de olan Fransız Genç şairleri Progresist Grupları kuruldukları gündenberi, cumartesi günleri Maison de la Pensée Française'deki müşterek oturumlarında Nâzım Hikmet için yazılan şiirler okunmakta ve bu şiirler protesto olarak Paris'teki Türk Elçiliğine gönderilmektedir.

Yine her oturumda san'at tartışmaları çıkmaza girdi mi yegâne çare olarak Nâzım'a başvurumak icapediyor Onun bir metni örnek olarak gösteriliyor; ortalık süt liman.. Problem halledilmiştir..

"İkinci dünya savaşı Destanı,, ndan

....

....

....

Ve devam ediyor senfoni
soprano, alto, tenor
kemanlar insan ve cesur
soruyor:
Hani, diyorlar, Halil,
beyaz, sarı, kızıl, kara
ırkların ırklara
milletlerin milletlere kulluğunu
ve insanın insanı sömürmesini red edip
insan emeğini mukaddes bilen
ve en büyük hürriyeti mümkün kılan onlar değil
midir?.
Ve flütler konuşuyor kızkardeşimin sesiyle
— Saygılar çocuklara, yıldızlara, şarkılara
toprak, kitap ve motör sevgileri,
ve evlerin güneşte saadetle par'ıyan camları.
ve yaratmak ihtirasıyla durup dinlenmeden
hayatın ve aşkın adamları.
Flütlerden son cümleyi alıp
birdenbire bir bıçak gibi yürekte altosu viollerin.
— Hayatın ve aşkın adamları
tepeden tırnağa kan içindeler,
ve gözlerinde henüz şaşkın duran intikamları.
Hayatın, aşkın adamları
çekiliyorlar içeriye doğru çarpışarak:
Yanıyor
alabildiğine
yanıyor alabildiğine arkalarında toprak.
Şimdi kornetlerle kontrbaslar aldı sözü
bütün sözlerin üzerinde ağırlıkları
ve itham ediyorlar adâletlerinden emin :
— Düşman gadredici, hilekâr ve amansızdır,
zırhların içinde gelenler ölüme tapınırlar
insanı doğuştan günakâr sayan
insanda aklı öldürenlerdir...
Alınları taştan
soluklarında yosunlu su
çürümüş et
ve leş kokusu
ve elleri yırtıcı kuş pençeleri gibi sarılmış mekaniz-
malara
ve kendilerine teslim olmayan
bir tek yeşil fidan
ve hayat gibi umutlu bir tek insan bırakmamak için
geliyorlar tankların arkasında iki büklüm...
Bütün sazlar birdenbire sustu
şimdi gümrah ve tenor
bir tek viyolensel konuşuyor:
.... yurtdaşlar
kardeşler ve kızkardeşler.
ordumuz ve donanmamızın erleri
Ö ümün adamlarına ölüm...
Ve seslenişe cevap verip
maestro bütün âletleri getirdi harekete,
bir kuzey fırtınası geçti bir gürgen ormanından
çıkardı saçlarından parmaklarını Bethoven Hasan.
gözleri saygı ile aydınlandılar
— Ne kuvvetli şey bu, diye mırıldandı, ne kuvvetli
şey,
sazları insan gibi konuşturmuş herif
Köylü Ressam Ali bir parça şaşkın
ve biraz eğlenerek baktı Hasana:
— Ne konuştuklarını ben anlamıyorum, dedi,
ama birdenbire sabah olmuş
birdenbire ortalık ışımış gibi geldi bana.
Halli çömeldi.
dayadı belini duvara
yavaş yavaş ilerleyen klârnetleri dinliyor
koridor alaca karanlık.
Dumana boğdu ortalığı gardiyanın yaktığı ateş.
Klârnetler cevap vererek birini anlatıyor Halile:

....

Cevdet bey iyiden iyiye kaptırdı kendini yıldızlara
pırıl pırıl yakamozlanan bir denizdi gökyüzü.
Gökyüzü yorgundu, sonsuzdu, kederliydi, sıcaktı
Cevdet bey büyük bir ciddiyetle gözlüğünü taktı
(sanki gökyüzünde bir kitap vardı da onu
okuyacaktı)
— Siyah yelkenli esir gemileri gibi
ağız ağıza insan yüklü topraklar geçiyor:
Afrika, Pasifik adaları, Çin, Hindistan,
Yakın ve Orta Şark (Anadolu dahil)
tüccarı, fabrikatörü, derebeyi ve sairesi hariç
bir buçuk milyar
kibrit çöpü değil
İNSAN.
Bir buçuk milyar insan geçiyor gökyüzünden..
Cevdet Bey durup dinlenmeden düşünüyor.
Yaşamayı yaşamak yapan
bir çok güzel şey var bu dünyada
velâkin gözümün nuru, siyah yelkenli gemidekiler...
Cevdet beyin aklı takıldı kaldı bir hayli zaman
bu siyah yelkenli gemiler hâyaline...
Sonra iki büklüm oturan bir tek insan belirdi karşı -
sında,
elle tutulacak gibi görüyordu onu:
yerde, arasında limanın üzerinde çömelmiş
karşıda, aşağıda limanın üzerinde çömelmiş
ve yukarıda yıldızların içinde.
Dizkapakları fırladı,
sürülmüş toprağa benziyor eli.
— Hay Allah, diye düşündü Cevdet bey,
insan nasıl yorgun olabilir bu kadar.
Günde kaç saat çalışıyor?.
on iki?.
on üç?
on beş?.
Şimdi böyle ne düşünüyor kim bilir?.
Yarabbim ben de ne kadar az şey biliyorum hakikî
insanlara dair?.
Sonra ne tuhaf,
iki elma gibi benziyor birbirine:
o
ve meselâ kıral, imparator.
İkisi de yiyor, hazmedip çıkarıyor.
Hattâ bu bahiste tırtıldan, filden falan
hatta enginardan farkı yok.
Ve kıral, imparator...
Kıral — imparotor da nereden takıldı aklıma?.
Geçenlerde filimde gördüm ,
bir futbol maçı seyrediyordu
acayip sesler çıkarıyordu, çırpıyordu ellerini
biraz safdil bir adama benziyor a efendim.
Ne tuhaf
Haşmetlinin anavatan bakkal tabalarından birinin
karısı,
her nedense mutlaka çilli, şişman bir kadın
benim böyle düşündüğümü bilse...
Cevdet bey güldü
beyaz pos bıyıkları kurtuldu dişlerinden
turunçların altında uyuklayan leyleğe baktı.
— Bahtiyarsın, dedi, bahtiyarsın Hacıbaba
düşünmeyi bilmiyorsun.
Hayır, yalan söylüyorum gözümün nuru,
düşünebilmek bahtiyarlıktır,
korkunç bir batiyarlık bazen
lâkin bahtiyarlık her şeye rağmen.
Cevdet bey tekrar aldı pos bıyıklarını ağzına ,
yumdu gözlerini
ve korkunç bahtiyarlığın tadını çıkara çıkara
şezlongun üstünde uyuya kaldı.

....

Salı Günleri Çıkar
Sahibi ve bu sayıda yazı
işlerini fiilen idare eden:
Mustafa Fahri OKTAY

Adres : Paşa Mahallesi
Kuyu Sok. No. 2
Beşiktaş
Dizildiği ve Basıldığı yer:
Osmanbey Matbaası

Nâzım Hikmet öldürülemiyecektir

(Baştarafı: 3 ncü sahifede)

maktadırlar. Fakat onun sesini; ne hapis yılları, ne de sıhhî zaafiyeti hafifletebilmiştir; ve yazdığı şiirler bilhassa dünyanın bütün memleketlerinde tanınmıştır. Her memlekette, demokrat matbuat, haftadan haftaya büyümekte olan itiraz dalgasını takib etmektedir.

Halkın kızgınlığı o kadar büyümüştür ki, Türkiye ve Fransa gibi memleketlerin sağcı gazeteleri dahi, Ankara hükûmetinin bu hareketini haklı çıkaracak bir nokta bulmağa imkân olmadığından, korkmuş olduklarını göstermeğe mecbur olmuşlardır. Bu hükûmet beynelmiel itiraz hareketine kulak asmamayı çok uzatmıştır ve açıkça Nâzım'ın sıhhî durumunun kötüleşmesi yüzünden pek fazla korktuğu şairin hayatına son vereceğini ummaktadır.

Bununla beraber, sonuncu İnönü hükûmeti, seçimler esnasında, Türk halkının hissiyatını pekâlâ bildiğinden, rey kazanmak gayesile, Nâzım'ın serbest bırakılması için Meclise bir takrir verdi. —Fakat A.B.D. sefiri Nadworth'un Ankaraya ulaşmasının ertesi günü bu takriri derhal geri aldı.

Nâzım Hikmet 2 ay evvel serbest bırakılmasını bizzat istemiş ve 8 nisan'da Sabahattin Âli'nin 2 yıl evvel hudut boyunda öldürülmesinin yıl dönümünde açlık grevine başlamıştı. Hükûmetin, kendisini serbest bırakmak için Meclise takrir vermesi üzerine grevi bırakmış fakat bunun bir istismar hareketi olduğunu anlayınca, 2 mayısta tekrar greve başlamış ve 18 gün devam ettirmiştir.

*

Nâzım ölmeyecektir. O öldürülmeyecektir!.

21 mayısta sayısı milyonları bulan arkadaşlarının tekrar tekrar israr etmeleri ve halkın arzu ve çalışmasının kurtuluşunu sağlıyacağını söylemeleri üzerine açlık grevinden vazgeçti.

Şairin böylece içimize yerleştirdiği insanlık dâvasına ihanet etmememiz lâzımdır. Ve vakit geçmeden, Türk halkının ve dünya halklarının malı olan Nâzım Hikmeti ve arkadaşlarını zindanlardan kurtarmak için elden gelen gayreti esirgemememiz gerektir.

İskoçyalı Üniversite
Talebesi
Walter Dunlop